

Tarım ve Köyişleri Bakanlığında:

**Suni Tohumlama, Tabii Tohumlama, Ovum ve Embriyo Transferi
Faaliyetlerinin Usul ve Esasları
Hakkında Yönetmelik**

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 —Bu Yönetmeliğin amacı; tek tırnaklı, çift tırnaklı, kanatlı ve suda yaşayan hayvanlar ile arı, ipek böceği ve her türlü hayvanın ıslahına yönelik, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılacak suni tohumlama, tabii tohumlama, ovum ve embriyo transferi, genetik kopyalama ve diğer biyoteknolojik faaliyetlerin düzenlenmesi, denetlenmesi; uygulama izinlerinin verilmesi; sperma, ovum ve embriyonun ithalatı, ihracatı, suni tohumlama kayıtları ile istatistik bilgilerin derlenmesi, damızlıkların sağlıklı ve hijyenik koşullarda yetiştirilmesi, yetiştiricilere intikali, korunması, yetiştirici ve uygulayıcıların eğitilmesi, Bakanlık tarafından yapılan suni tohumlama, tabii tohumlama, ovum ve embriyo transferlerinde, bu hizmetlerin verildiği hayvan sahiplerinden ücret alınması, bu ücretin harcanması, suni tohumlama hizmetlerinin devrinin yapılması, tabii tohumlamada kullanılacak erkek damızlıkların seçimi, iç ve dış piyasadan temini ve köylere ariyet olarak verilmesi hakkındaki usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 —Bu Yönetmelik, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerin 1 inci maddede belirtilen suni tohumlama, tabii tohumlama, ovum ve embriyo transferi ve diğer biyoteknolojik faaliyetlerin usul ve esaslarına ilişkin hükümleri kapsar.

Hukuki Dayanak

Madde 3 —Bu Yönetmelik, 4631 sayılı Hayvan Islahı Kanununa, 6343 sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanuna ve 3285 sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanununa dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 —Bu Yönetmelikte geçen;

Bakanlık: Tarım ve Köyişleri Bakanlığını,

İl Müdürlüğü: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı İl Müdürlüklerini,

Kişi ve Kuruluşlar: Gerçek ve tüzel kişileri,

Serbest Veteriner Hekim: 6343 sayılı Kanun hükümleri uyarınca mesleğini serbest olarak icra eden veteriner hekimlerini,

Veteriner Sağlık Teknisyeni: Bakanlık Veteriner Sağlık Meslek Lisesi mezunu yardımcı personelini,

Önsoy Kütüğü: Ana ve babası belirli ancak ebeveynlerinin verim kayıtları olmayan mensup olduğu ırkın özelliklerini taşıyan hayvanlar için oluşturulacak geçici kayıt sistemini,

Soy Kütüğü: Pedigri düzenlemeye esas olacak bilgilerin düzenli olarak toplandığı veri tabanını,

Pedigri: Soy kütüğüne kayıt edilen damızlıklarla, safkan atların numara, isim, orijin, ırk, renk, eşkal, cinsiyet, doğum tarihi, verim kayıtları, yetiştirici ve sahibi ile hayvanın cetlerine ait bilgileri ve verimlerini belirten belgeyi,

Eneme-İğdiş etme: Erkek hayvanın dölleme yeteneğini kalıcı olarak gidermeyi,

Damızlık: Yetiştirildiği ülkede veya yörede ırkına veya tipine özgü özellikleri gösteren yüksek verimli, hastalıklardan ari, damızlık belgesi veya saf ırk sertifikası bulunan hayvanları,

Damızlık Sertifikası: Ana ve babası bilinen ancak cetlerinin verim kayıtları bilinmeyen damızlık hayvanlara Bakanlıkça veya yetki verilen kuruluşlarca verilen belgeyi,

Damızlık Belgesi: Pedigri belgeleri bulunan damızlıklardan, Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikteki kriterlere uygunluğu Bakanlıkça onaylanan belgeyi,

Birlik: Hayvancılık konularında faaliyet gösteren yetiştirme, hayvansal üretim, ıslah ve pazarlama amaçlı kurulan birlikleri,

Sperma: Sağlıklı ve damızlık niteliği taşıyan erkek hayvanlardan belirli yöntemlerle alınan ejakülatların spermatolojik muayeneleri yapıldıktan sonra taze ya da dondurulmuş sperma porsiyonlarını,

Suni tohumlama : Uygun tohumlama zamanında ve sağlıklı olduğu belirlenen dişi hayvanların genital kanallarına spermaların hijyenik koşullarda nakledilmesini,

Embriyo Transferi: Sağlıklı ve yüksek verimli dişilerden elde edilen embriyoların taze veya dondurularak uygun dönemdeki dişi hayvanların döl yatağına uygun teknik ve hijyenik koşullarda aktarımını,

Genetik kopyalama: Damızlık hayvanlara ait bir genomdan biyoteknolojik yöntemler kullanılarak onun tüm genotipik özelliklerini taşıyan yeni bir canlının elde edilmesini,

Döl Kontrolü (Progeny testing): Soy kütüğü ve verim kayıtlarının düzenli tutulduğu yeterli teknik alt yapı, uzman personel ve hayvan varlığına sahip kuruluşlar tarafından yürütülen ve damızlıkları döllerinin verimlerine göre seçmeyi sağlayan uygulamaları,

Biyoteknolojik Faaliyet: Hayvanların eşey hücrelerini veya üreme fizyolojilerini etkilemek, yönlendirmek amacıyla yapılan her türlü uygulamayı, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Suni Tohumlama Uygulaması, Kursu, Suni Tohumlama İzni ve Suni Tohumlama Hizmetlerinin Devri

Uygulama Esasları

Madde 5 —Suni tohumlama uygulaması aşağıdaki esaslar dahilinde yapılacaktır.

a) Çift tırnaklı, tek tırnaklı ve diğer memeli hayvanlarda suni tohumlamayı veteriner hekim ve veteriner hekim sorumluluğunda, veteriner sağlık teknisyenleri yapar. Veteriner Hekim bulunmayan İl ve İlçelerde suni tohumlamayı İl Müdürlüğünden izin alan veteriner sağlık teknisyenleri yapar.

Kanatlı ve suda yaşayan hayvanlar, ipek böceği ve arıda suni tohumlamayı bu konularda eğitim almış fakülte, yüksek okul ve meslek lisesi mezunları yapar.

b) Suni tohumlama yapan kişi ve kuruluşlar yaptıkları uygulama ile ilgili olarak örneği Bakanlık tarafından belirlenip, İl Müdürlüğünce sayfa numarası verilerek mühürlenmiş tohumlama belgesini yetiştiriciye vermek zorundadır.

c) Suni tohumlama yapan kişi ve kuruluşlar tohumlama yaptıkları hayvanın kulak numarası yoksa, İl Müdürlüğü veya birlik tarafından temin edilecek, Sığır Cinsi Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliği hükümlerine uygun küpeyi takmak zorundadır.

d) Suni tohumlama yapan kişi ve kuruluşlar, faaliyetleri ile ilgili olarak istenilen kayıtları tutmak ve Bakanlık tarafından tamimle belirlenecek aylık cetvelleri düzenlemek zorundadır.

e) Suni tohumlama izni almış kişi ve kuruluşlar suni tohumlama faaliyetlerinden vazgeçmeleri halinde bunu en az 2 ay önceden Bakanlığa bildirmek zorundadır.

f) Suni tohumlama yapacak kişi ve kuruluşlar, üretimine ve ithalatına Bakanlıkça onay verilen spermaları kullanmak zorundadır.

g) Kişi ve kuruluşlar bu Yönetmelik hükümlerini yerine getirmedikleri tespit edildiğinde birinci defa yazılı olarak ikaz edilir, ihmalin yada kusurun tekrarı halinde izinleri İl Müdürlüğünce iptal edilir. İzni iptal edildiği halde suni tohumlama faaliyetinde bulunan kişi ve kuruluşlar hakkında, Hayvan Islahı Kanununun 19 uncu maddesi uygulanır.

h) Diğer hayvan türleri ile ilgili uygulama esasları Bakanlık tarafından tamimle belirlenir.

Suni Tohumlama Kursu

Madde 6 —Suni tohumlama kursu aşağıdaki esaslar dahilinde yapılır.

a) Suni tohumlama kursunun düzenlenmesi, onayı ve eğitici elemanların görevlendirilmesi Bakanlık tarafından yapılır.

b) Kursu katılacak olanlar ekinde diploma fotokopisi bulunan bir dilekçe ile Bakanlığa başvurur.

c) Çift tırnaklı ve tek tırnaklı hayvanlar ve diğer memeli hayvanlarla ilgili suni tohumlama kursuna veteriner hekimleri ve veteriner sağlık teknisyenleri katılır.

Kanatlı ve suda yaşayan hayvanlar, ipek böceği ve arı ile ilgili suni tohumlama kursuna, bu konularla ilgili eğitim veren fakülte, yüksek okul ve meslek lisesi mezunları katılır.

d) Kursu katılanların kurs müddetince devam etmeleri mecburi olup kurslarda başarılı olanlara sertifika verilir. Kurs sertifikası Bakanlığın onayından sonra geçerlilik kazanır.

e) Kurs giderleri kamuda çalışanlar hariç kursu katılan diğer elemanlar tarafından karşılanır ve kurs ücretleri Bakanlık tarafından her yıl belirlenir.

Suni Tohumlama İzni

Madde 7 —Suni tohumlama yapmak için İl Müdürlüklerinden izin almak zorunludur. Suni tohumlama izni almak isteyen kişi ve kuruluşlar ekinde aşağıdaki belgeler bulunan bir dilekçe ile İl Müdürlüğüne müracaat eder. Suni tohumlama izni verilmesi için gerekli şartları taşıyanlara ilgili Şube Müdürünün teklifi ve İl Müdürünün onayı ile suni tohumlama yapma izni verilir. Tüzel kişiliklerin suni tohumlama yapma izni, sertifikası bulunan

veteriner hekimin adına verilir. İl Müdürlükleri verilen suni tohumlama izinlerini müracaatı takiben ay sonuna kadar Bakanlığa bildirir.

- a) Serbest Veteriner Hekimlerinin dilekçelerinin ekinde;
  - 1) Suni tohumlama kurs sertifikasının fotokopisi ,
  - 2) 6343 sayılı Kanun ve buna bağlı olarak çıkarılmış yönetmeliğe uygun olarak alınmış muayenehane veya poliklinik açma ruhsatının fotokopisi ,
- b) Özel Hayvan Hastaneleri adına verilen dilekçelerin ekinde ;
  - 1) Hayvan Hastanelerinin Kuruluş , Açılış, Çalışma ve Denetleme Usul ve Esaslarına Dair Yönetmeliğinin uygun olarak alınmış özel hayvan hastanesi ruhsatının fotokopisi;
  - 2) Hastane adına suni tohumlama yapacak veteriner hekime ait meslek odası onaylı iş sözleşmesi ve suni tohumlama kurs sertifikasının fotokopisi,
- c) Suni Tohumlama Yapmak Üzere Kurulmuş Olan Şirketler adına verilen dilekçelerin ekinde;
  - 1) Şirketin faaliyetleri ile ilgili Ticari Sicil Gazetesi,
  - 2) Şirket adına suni tohumlama yapacak veteriner hekime ait meslek odası onaylı iş sözleşmesi ve suni tohumlama kurs sertifikasının fotokopisi,
- d) Birlikler, kooperatifler ve hayvancılık işletmeleri adına verilen dilekçelerin ekinde;
  - 1) Birlikler, kooperatifler ve hayvancılık işletmeleri adına suni tohumlama yapacak veteriner hekime ait meslek odası onaylı iş sözleşmesi,
  - 2) Suni tohumlama kurs sertifikasının fotokopisi,
- e) Kanatlı ve suda yaşayan hayvanlar ile arılar ve ipekböceklerine suni tohumlama yapacak kişiler dilekçelerinin ekinde;
  - 1) Diploma fotokopisi,
  - 2) Suni tohumlama kurs sertifikasının fotokopisi, bulunur.

Suni Tohumlama Hizmetlerinin Kişi ve Kuruluşlara Devri

Madde 8 —İl Müdürlükleri, potansiyel olan yerlerde Bakanlıktan suni tohumlama izni almış kişi ve kuruluşların taleplerini dikkate alarak, suni tohumlama hizmetlerini bir protokol dahilinde kişi ve kuruluşlara yaptırabilirler. Bu konu ile ilgili usul ve esaslar Bakanlık tarafından talimatla düzenlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bakanlık Tarafından Yapılan Suni Tohumlama, Embriyo Transferinden Alınan Ücretin Tespiti, Ücret Tahsili ve Ücretin Harcanması

Uygulama Ücreti Tespiti

Madde 9 —Bakanlık tarafından suni tohumlama, ovum ve embriyo transferi ve diğer biyoteknolojik faaliyetler ücret karşılığında yapılır. İl Müdürlüklerince yapılacak olan suni tohumlama, tabii tohumlama ovum ve embriyo transferi uygulamalarında beher hayvan başına alınacak ücret miktarı, İllerde, İl Müdürü başkanlığında , Proje ve İstatistik Şube Müdürü, Hayvan Sağlığı Şube Müdürü, Destekleme Şube Müdürü ve İdari ve Mali İşler Şube Müdüründen oluşacak komisyon tarafından tespit edilir ve Valilik onayı ile yürürlüğe girer.

Bu komisyon İl Müdürünün talebi ile toplanır. Kararlar toplantıya katılanların çoğunluğu ile alınır. Oyların eşitliği halinde Komisyon Başkanının oyu belirleyici olur.

Sperma ve Embriyo Ücret Tespiti

Madde 10 —Sperma ve embriyo fiyatları, üretilen laboratuvarca tespit edilir.

Satış

Madde 11 —Sperma üretim laboratuvarları, sperma, sıvı azot, pistole kılıfı, eldiven ve diğer sarf malzemelerini il müdürlüklerine ve özel sektöre ücreti mukabili döner sermaye mevzuatına uygun olarak satarlar.

Sığır Suni Tohumlama Uygulama Ücretinin Tahsili

Madde 12 —Suni tohumlama, embriyo transferi uygulamalarında alınacak ücretin tahsilatı , İl Müdürlüğü Döner Sermaye mevzuatına uygun olarak yapılır. Sığır suni tohumlama uygulamalarında birinci tohumlama ücretli olup izleyen ikinci tohumlamadan ücret alınmaz. Müteakip uygulama ücrete tabidir.

Diğer Hayvanlarda Suni Tohumlama Uygulama Ücreti

Madde 13 —Kanatlı ve suda yaşayan hayvanlar, arı ve ipek böceği suni tohumlama uygulamaları ücret tespiti Bakanlık tarafından talimatla belirlenir.

Harcama ve Malzeme Alımları

Madde 14 —Sperma üretim laboratuvarları; kullanacakları her türlü araç, gereç, alet, makine,akaryakıt, sıvı azot ve diğer sarf malzemelerini, sperma ve diğer malzeme satışlarından, İl Müdürlükleri ise uygulama ücretinden elde edeceği meblağdan karşılar.

İl Müdürlükleri ihtiyaçları olan suni tohumlama malzemesi ve spermayı Bakanlığa bağlı laboratuvarlardan , diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektörden ücreti mukabilinde temin edebilirler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Tabii Tohumlama Faaliyetleri

Tabii Tohumlama

Madde 15 —Tabii tohumlama faaliyetlerinin yapılacağı yerleri ve erkek damızlıkların ırkını yörelerdeki hayvan popülasyonuna göre Bakanlık belirler.

Tabii Tohumlamada Kullanılacak Erkek Damızlıkların Taşıyacakları Kriterler

Madde 16 —Tabii tohumlamada kullanılacak erkek damızlıklar;

- Bakanlıkça talimatla belirlenecek hastalıklardan ari olmalıdır.
- İrkinin niteliklerini taşımaktadır.
- Soy kütüğü belgesine sahip olmalıdır.
- Soy kütüğü kayıtları tutulmayan erkek hayvan türlerinde, erkek hayvanlar damızlık niteliği, taşımaktadır.

Tutulması Gerekli Kayıtlar

Madde 17 —Tabii tohumlamada kullanılacak damızlık erkek hayvanlar periyodik olarak hastalıklar yönünden referans laboratuvarlarda teste tabi tutularak, bu kayıtlar ile yaptıkları tohumlamalara ait bilgiler kayıt edilir.

Tabii Tohumlama İzni

Madde 18 —Kişi ve kuruluşlar ıslah amaçlı olarak tabii tohumlamada kullanacakları erkek damızlıklar için 16 ncı maddenin (a), (b), (c) ve (d) bentlerindeki hususları yerine getirerek Bakanlıktan izin almak zorundadır.

Erkek Damızlıkların Köylere Devri

Madde 19 —Köylere tabii tohumlamada kullanılacak boğa, koç, teke ve aygırlar İl Müdürlükleri ile köy ihtiyar meclisi arasında yapılan protokolle verilir. Protokolde;

- Barınak, besleme ve bakım koşulları,
- Damızlık niteliğini yitirmesi ya da sağlık bozukluklarında kıymet takdir komisyonlarınca belirlenecek bedelin köy ihtiyar meclisine tazmin ettirileceği,
- Aşım kayıtlarının tutulacağı, hususları yer alacaktır.

Ücret Tahsilatı ve Harcama

Madde 20 —Tabii tohumlama uygulamalarında ücret tahsilatı ve harcaması Köy Muhtarlığı tarafından yapılacak olup, tabii tohumlama boğa, aygır, koç ve tekelerin her türlü giderleri Köy Muhtarlığınca sağlanır.

Erkek Damızlıkların Düşümü

Madde 21 —Bakanlık tarafından köylere verilen erkek damızlıkların mecburi kesim veya ölümleri nedeni ile düşümleri ayniyat yönetmeliği uyarınca İl Müdürlükleri ilgili Şube Müdürünün teklifi ve İl Müdürünün onayı ile yapılır. 3 ayda bir , düşüm miktarları Bakanlığa bildirilecektir.

Erkek Damızlıkları İzinsiz Kullanma

Madde 22 —İzinsiz olarak koç, teke, aygır ve boğaları tabii tohumlamada kullanan kişi ve kuruluşlara ait erkek hayvanlar enenir veya iğdiş ettirilerek, Hayvan Islahı Kanununun 16 ncı maddesi uygulanır.

Tabii Tohumlama Boğası İthalatı

Madde 23 —Tabii tohumlama boğası ithalatı yapacak kişi ve kuruluşlar, Embriyo ve Sperma Üretim Merkezlerinin Kuruluş, Çalışma Esas ve Usulleri Hakkındaki Yönetmelikte belirtilen suni tohumlama boğası ithalatına ilişkin kriterleri sağlamak zorunda olup, ithal edilen boğayı sadece kendi işletmelerinde kullanabilirler. Bu nedenle işletmelerinde bulunan boğaalıtı inek sayısını belgelemek zorundadırlar

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sperma, Ovum ve Embriyo İthalatı

Sperma, Ovum ve Embriyo İthalatı

Madde 24 —Sperma, ovum ve embriyo ithalatı yapacak gerçek ve tüzel kişi ve kuruluşlar Bakanlıktan izin almak zorunda olup, ithalatla ilgili esas ve usuller, teknik ve sağlıkla ilgili şartname Bakanlıkça çıkarılacak talimatla belirlenir.

Tutulması Gerekli Kayıtlar

Madde 25 —Sperma ithal eden kişi ve kuruluşlar spermayı, Bakanlıktan suni tohumlama yapma izni almış kişi ve kuruluşlara vermek, alıcılarla ilgili kayıtları tutmak ve bu kayıtları Bakanlığa göndermek zorundadır.

Diğer Hayvan Türlerinin Spermalarının İthalatı

Madde 26 —Diğer hayvan türlerinin sperma ithalatına ilişkin hususlar Bakanlık tarafından talimatla belirlenir.

Embriyo Transferi Uygulaması Esasları

Madde 27 —Embriyo transferi uygulamaları aşağıdaki esaslar dahilinde yapılacaktır.

- a) Embriyo transferi uygulaması, bu konuda eğitim almış uzman veteriner hekimler tarafından yapılır.
- b) Embriyo transferi yapılacak hayvanların, sağlıklı ve uygun nitelikli olduğu tespit edilmelidir.
- c) Embriyo transferi resmi veteriner hekim gözetiminde yapılır ve uygulama sonuçları İl Müdürlüğü tarafından tespit edilerek Bakanlığa bildirilir.
- d) Embriyo uygulaması sonucu doğan her yavrunun ilgili sağlık dosyası ile birlikte verim kayıtlarının tutulması ve soy kütüğüne kayıtlı olmaları şarttır.

ALTINCI BÖLÜM
Çeşitli ve Son Hükümler

Yürürlükten Kaldırılan Mevzuat

Madde 28 —Bu Yönetmeliğin yayımlanması ile birlikte 15/11/2002 tarihli ve 24937 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan "Sunı Tohumlama, Tabii Tohumlama, Ovum ve Embriyo Transferi Faaliyetlerinin Usul ve Esasları Hakkındaki Yönetmelik" yürürlükten kaldırılmıştır.

Özel Hüküm Bulunmaması Durumu

Madde 29 —Bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde genel hükümlere göre işlem yapılır.

Bakanlıkça Düzenlenecek Hususlar

Madde 30 —Bu Yönetmeliğin uygulanması ile ilgili diğer hususlar Bakanlık talimatıyla tespit edilir.

Yürürlük

Madde 31 —Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 32 —Bu Yönetmelik hükümlerini Tarım ve Köyişleri Bakanı yürütür.